

**ORĘDZIE OJCA ŚWIĘTEGO
PAPIEŻA FRANCISZKA
Z OKAZJI 150. ROCZNICY OGŁOSZENIA
ŚW. ALFONSA MARI DE LIGUORI
DOKTOREM KOŚCIOŁA**

Do Czcigodnego Ojca Michaela Brehla CSsR, Przełożonego Generalnego Zgromadzenia Najświętszego Odkupiciela i Moderadora Generalnego Akademii Alfonsjańskiej.

Sto pięćdziesiąt lat temu, 23 marca 1871 roku, Pius IX ogłosił św. Alfonsa Marię de Liguori doktorem Kościoła.

Bulla, w której zostało to ogłoszone, podkreśla szczególną cechę duchowej i moralnej propozycji św. Alfonsa, polegającą na umiejętnym wskazywaniu „bezpiecznej drogi wśród gmatwaniny przeciwstawnych opinii rygoryzmu i laksyzmu”¹.

Sto pięćdziesiąt lat od tego radosnego wydarzenia, przesłanie św. Alfonsa Marii de Liguori – patrona spowiedników i moralistów oraz wzoru dla całego Kościoła charakteryzującego się misyjnym wychodzeniem – wciąż z mocą wskazuje mistrzowską drogę prowadzenia sumień ku Ojcowskiemu obliczu pełnemu akceptacji, ponieważ „ofiarowane nam przez Boga zbawienie jest dziełem Jego miłosierdzia” (EG, 112).

Sluchanie rzeczywistości

Alfonsjańska propozycja teologiczna rodzi się ze słuchania i z przyjęcia ułomności ludzi najbardziej opuszczonych duchowo. Uformowany w mentalności moralnego rygoryzmu, właśnie dzięki wsłuchiwaniu się w rzeczywistość, Święty Doktor nawraca się na łagodność.

¹ Pius IX, *Acta Sancta Sedis*, vol. VI, Typis Polyglottae Officinae S.C. De Propaganda Fidei, Romae 1871, 318.

Misjonarskie doświadczenie zdobyte na życiowych peryferiach swoich czasów, poszukiwanie oddalonych i słuchanie spowiedzi, założenie i kierowanie Zgromadzeniem Najświętszego Odkupiciela, a także obowiązki biskupa jednego z lokalnych Kościołów, sprawiły, iż stał się ojcem i nauczycielem miłosierdzia, przekonany, iż „rajem Boga jest serce człowieka”².

Stopniowe nawrócenie ku duszpasterstwu o profilu wybitnie misyjnym, umięcemu trwać blisko ludu, wiernie mu towarzyszącemu, dzielącemu z nim konkret życia, także pośród wielkich trudności i wyzwań, kazało podjąć Alfonsowi trud skorygowania teologicznych i prawnych podstaw, otrzymanych w latach swojej formacji: początkowa dominacja rygoryzmu z czasem ustąpiła podejściu pełnemu miłosierdzia, ewangelizacyjnemu dynamizmowi, skutecznemu dzięki swej atrakcyjności.

W teologicznych dyskusjach, dając pierwszeństwo rozumowi przed autorytetem, nie zadowala się teoretycznym formułowaniem zasad, lecz podąża za pytaniami, jakie niesie samo życie. Staje się adwokatem ostatnich, bezbronnych i odrzuconych przez ówczesne społeczeństwo, broniąc praw wszystkich, szczególnie najbardziej opuszczonych i ubogich. Ta droga doprowadziła go do decydującego wyboru: do oddania się na służbę sumień, które pośród niezliczonych trudności, pozostając wierne Bożemu powołaniu do świętości, poszukują dobra, które należy czynić.

Św. Alfons więc „nie jest ani laksystą, ani rygorystą. Jest on realistą w prawdziwym chrześcijańskim sensie”, ponieważ dobrze rozumiał, iż „w samym sercu Ewangelii znajduje się życie wspólnotowe i zaangażowanie się na rzecz innych” (EG, 177).

Głoszenie Ewangelii w świecie, który szybko się zmienia, wymaga odwagi słuchania rzeczywistości, aby „wychowywać sumienia do myślenia w odmienny sposób, inny niż do tej pory”³.

Każda duszpasterska aktywność jest zakorzeniona w zbawczym spotkaniu z Bogiem życia, rodzi się ze wsłuchiwania się w życie, karmi się teologiczną refleksją zdolną do podjęcia pytań, jakie ludzie noszą, aby im wskazać drogi, którymi będą mogli podążać. Zapraszam teologów moralistów, misjonarzy i spowiedników, aby za wzorem św. Alfonsa weszli w żywy kontakt z członkami ludu Bożego i aby analizę rzeczywistości rozpoczynali z ich perspektywy, starając się zrozumieć faktyczne trudności, z jakimi się borykają i aby pomóc im uleczyć rany. Ponieważ jedynie prawdziwie braterskie spojrzenie umie spoglądać na świętą wielkość bliźniego, umie odkryć Boga w każdym człowieku, potrafi znosić uciążliwości życia razem, trzymając się miłości Bożej, umie też otworzyć serce na miłość Bożą, by szukać szczęścia innych, tak jak szuka go ich dobry Ojciec (por. EG, 92).

Niech chrześcijańskie nauczanie moralne, wierne Ewangelii, mające głosić, pogłębiać i nauczać, wciąż udziela odpowiedzi „Bogu, który nas kocha i nas zbawia, rozpoznając Go w innych i wychodząc poza samych siebie, by szukać dobra wszystkich” (EG, 39). Teologia moralna nie może ograniczać się jedynie do refleksji nad formułowaniem zasad i norm, lecz powinna w pro-pozytywny sposób podejmować to, co niesie ludzka rzeczywistość, która przewyższa każdą teorię (por. EG, 231). Jest to priorytetem (por. EG, 34-39), ponieważ – jak przypomina nam św. Alfons – sama znajomość teoretycznych zasad nie wystarcza do towa-

² A. de Liguori, *Modo di conversare alla familiare con Dio [Poufny i nieustanny dialog z Bogiem]*, in: *Opere ascetiche*, vol. 1, CSsR, Roma 1933, s. 316.

³ Tamże, s. 221.

rzyszenia i wspierania sumień w rozeznawaniu dobra, które należy czynić. Konieczne jest, aby dzięki wsłuchiowaniu się i otwartości wobec osób uważanych za ostatnie, ułomne i zbędne dla społeczeństwa, teoria coraz bardziej przekształcała się w praktykę.

Dojrzałe sumienie dla dorosłego Kościoła

Wzór św. Alfonsa Marii de Liguori, odnowiciela teologii moralnej⁴, ukazuje, iż czymś pożądanym, a wręcz koniecznym jest stanięcie przy osobach najbardziej pozbawionych duchowej pomocy w drodze ku odkupieniu, towarzyszenie im i wspieranie ich. Nie wolno przeciwstawiać ewangelicznego radykalizmu i ludzkiej ułomności. Konieczne trzeba wciąż szukać drogi, która nie będzie oddalać, lecz przybliżać serca ku Bogu. Tak właśnie czynił św. Alfons w swoim duchowym i moralnym nauczaniu. Bowiem „olbrzymia większość ubogich otwarta jest szczególnie na wiarę; potrzebują Boga i nie możemy nie ofiarować im Jego przyjaźni, Jego błogosławieństwa, Jego słowa, sprawowania sakramentów i propozycji drogi wzrostu i dojrzewania w wierze. Opcja preferencyjna musi głównie przyjąć formę uprzywilejowanej i priorytetowej opieki duchowej” (EG, 200).

Podobnie jak św. Alfons, my również, jako wspólnota apostołska podążająca za Odkupicielem pośród opuszczonych, jesteśmy wzywani, aby wyjść na spotkanie z ludem. Wyjście ku pozbawionym duchowej pomocy pomaga w przezwyciężaniu etyki indywidualistycznej i ułatwia rozwijanie moralnej dojrzałości, zdolnej do wyboru prawdziwego dobra. Poprzez formowanie sumień do odpowiedzialności i miłosierdzia, uczynimy cały Kościół bardziej dorosłym, zdolnym do udzielenia konstruktywnej odpowiedzi na ułomności, z jakimi boryka się nasze społeczeństwo, podejmowanej w perspektywie królestwa Bożego.

Wyjście ku najslabszym umożliwia pokonanie logiki rywalizacji i prawa silniejszego, według których, „samego człowieka uważa się za dobro konsumpcyjne, którego można użyć, a potem je wyrzucić. Daliśmy początek kulturze «odrzućcia»” (EG, 53).

W ostatnich czasach społeczeństwo mierzy się z niezliczonymi wyzwaniami: pandemia i problemy dotyczące rynku pracy po jej zakończeniu, opieka, jaką należy wszystkim zapewnić, obrona życia, wyzwania, które niesie ze sobą sztuczna inteligencja, troska o przyrodę, zagrożenia dla demokracji oraz przynaglenie do budowania braterstwa. Biada nam, jeśli w ewangelizacyjnym zaangażowaniu oddzielimy „krzyk ubogich”⁵ od „krzyku ziemi”⁶.

Alfons de Liguori, mistrz i patron spowiedników i moralistów, zaproponował konstruktywne odpowiedzi na wyzwania, przed jakimi stało społeczeństwo w jego czasach. Czynił to poprzez misje ludowe, przez nadanie teologii moralnej umiejętności łączenia wymagań Ewangelii i ludzkich ograniczeń.

Za przykładem Świętego Doktora zapraszam Was, abyście na poziomie teologii moralnej z powagą podjęli „wołanie Boga pytającego nas wszystkich: «Gdzie jest twój brat?»» (Rdz 4, 9). Gdzie jest twój brat niewolnik? Gdzie jest ten, którego codziennie zabijasz w małej niele-

⁴ Por. Jan Paweł II, List apostolski *Spiritus Domini* z okazji dwóchsetnej rocznicy śmierci św. Alfonsa de Liguori, 1 sierpnia 1987.

⁵ Por. Franciszek, Encyklika *Laudato si*, 49.

⁶ *Progettare passi coraggiosi per meglio rispondere alle attese del popolo di Dio*. Discorso di sua santità Papa Francesco [Planować odważne kroki aby jak najlepiej odpowiedzieć na oczekiwania ludu Bożego. Przemówienie Ojca Świętego Papieża Franciszka], w: „Studia Moralia” 57 (2019) nr 1, s. 13 – 16.

galnej fabryce, w sieci prostytucji, w dzieciach zatrudnianych do żebrania, w człowieku, który musi pracować w ukryciu, bo jego sytuacja jest prawnie nieuregulowana?” (EG, 211).

W obliczu dokonujących się obecnie epokowych przemian, bardzo jasno można dostrzec niebezpieczeństwo absolutyzowania praw silniejszych i zapominania o najbardziej potrzebujących.

Formowanie sumień do wybierania dobra jest dla każdego chrześcijanina czymś niezbędnym. Stworzenie dla ludzkich sumień, będących miejscami, w których rozbrzmiewa głos Boga, przestrzeni, w których mogłoby dokonywać się osobiste rozeznawanie pośród konkretów życia (por. *Amoris laetitia*, 37), jest formacyjnym wyzwaniem, któremu należy dochować wierności. Postawa Samarytanina (por. Łk 10, 33-35), jak to opisałem w encyklice *Fratelli tutti*, wskazuje nam ten kierunek.

Teologia moralna nie może lękać się słuchania wołania najuboższych naszej ziemi i utożsamiania się z nim. Obrona ich godności jest moralnym obowiązkiem, którego nie wolno unikać ani oczekiwać, iż podejmie go ktoś inny.

Zapraszam Was, jak to uczynił św. Alfons, do wyjścia na spotkanie z braćmi i siostrami ubogimi w naszym społeczeństwie. Oznacza to rozwijanie zarówno teologiczno-moralnej refleksji, jak i duszpasterskiej aktywności, cechujących się zaangażowaniem na rzecz dobra wspólnego, opartych na kerygmacie, jasno opowiadających się za obroną życia, całego stworzenia i za rozwijaniem ludzkiego braterstwa.

Przy tej szczególnej okazji zachęcam Zgromadzenie Najświętszego Odkupiciela i Papieską Akademię Alfonsjańską, wyrażającą i realizującą zaawansowaną formację teologiczną i apostolską Zgromadzenia, do nawiązania twórczego dialogu z wszelakimi instancjami wywodzącymi się z dowolnej kultury⁷, w celu poszukiwania apostolskich, moralnych i duchowych odpowiedzi, które mogłyby przyjść z pomocą ludzkiej ułomności. Niech jednak wiedzą, iż dialog oznacza męczeństwo (*martyria*).

Niech w tej podróży wciąż Wam towarzyszą św. Alfons Maria de Liguori i Matka Boża Nieustającej Pomocy.

Rzym, Bazylika św. Jana na Lateranie, 23 marca 2021 roku

Franciscus

⁷ Por. Franciszek, Adhortacja apostolska *Querida Amazonia*, 36.